

EDITORIAL

De veïns i ciutadans

*... guanyant-se la vida i clavant-se en embolics,
perquè a la ciutat es ve a això, i no a estar-se quiet.*

Javier Pérez Andújar

A la ciutat i de la ciutat s'aprèn, de manera pràctica, a interactuar amb els diferents i els desconeguts —els que no són familiars o companys de treball o oci— persones amb les quals podem teixir trames comunitàries d'ajuda mútua (o fronteres infranquejables). Un interactuar que prenga la forma de la conversa: entendre activament el que l'altre proposa, els seus motius i intencions, i avaluar-lo en referència a les nostres propostes, motivacions i intencions; transaccionar i elaborar síntesis convergents; o passar dialècticament a una resposta que renove el procés de conversa en un bucle amb pauses, però sense fi, que necessàriament modifica els participants: d'una conversa no s'ix exactament igual que com es va entrar —si no fóra així, haurem assistit a un soliloqui autístic.

Podem aprendre una cosa i la contrària, i aqueixa és la nostra llibertat; però la ciutat ha de tenir intenció, voluntat i projecte perquè aprenguem alguna cosa específica i definida —i no el contrari o qualsevol altra cosa—, és a dir, ha de tenir voluntat educadora: constructora de ciutadans, agents actius de la seua ciutadania, de si mateixos, i que compartisquen els valors d'obertura d'una moralitat pública de mínims, fonamentada en la igualtat de drets i deures, orientada a millorar mútuament la vida dels ciutadans. Que possibiliti la interpel·lació pautaada i pausada entre aquests, que eviti els conflictes autodestructius; que garantisca el reconeixement de l'altre, del diferent, com a ciutadà igual.

A les ciutats monocromes, rigorosament jerarquitzades i estàtiques, l'articulació educadora era —si més no— clara: ajust precís i inqüestionat de l'habitant de la ciutat —encara no ciutadà— als espais, temps i funcions establits per la imposició autoritària del poder hegemònic del moment, i executat sincronitzadament per totes les instàncies de modelatge del subjecte, des de la família i l'escola fins a la planificació urbana i la producció legislativa. Però aquest tipus de societat ja solament existeix en les quimeres dels fonamentalismes messiànics de tot ordre: el poder omnímode dels meus sobre

tots els altres per a la seua salvació: la seua desaparició com a legítim un altre. Diferent en tot i com ell mateix vulga, però igual en drets i deures.

Les ciutats avui ja solament poden ser obertes, complexes i dinàmiques, per la qual cosa necessitem redefinir principis i pràctiques de creació de ciutadans ara clarament obsoletes. L'abandó —en el cas espanyol— de l'educació cívica en el currículum escolar en tots els nivells; l'èmfasi en les narratives identitàries; la reducció/desaparició de la crítica humanística il·lustrada; la sobreprotecció enguatada davant del principi de la realitat i l'ambigüitat relativista del políticament correcte —entre unes altres pràctiques— han contribuït dramàticament a impossibilitar la gènesi d'uns valors sobre els quals construir la moralitat pública abans esmentada i possibilitar una comunitat i un sentit de comunitat, oberts.

D'altra banda, a les nostres ciutats contemporànies, la reubicació relativa dels llocs d'habitatge, treball, estudi, comerç, oci, etc. han elevat la dependència de mitjans de transport (públics i privats) i el consegüent increment dels temps de desplaçament entre els diferents llocs d'activitat privada. El trasllat a la web dels àmbits d'intercanvi i interrelació personal modifica substancialment les nostres maneres de viure la ciutat (estar), i la redueixen a un lloc de pas i trànsit (travessar), amb el consegüent abandó de la seua funció històrica d'interacció i intercanvi: de conversa, de política.

Ens cal detectar aquelles parcel·les d'activitat pública que oferisquen oportunitats educatives orientables en el sentit apuntat; definir la responsabilitat social de les activitats privades (individuals i corporatives) que puga igualment servir per a educar els ciutadans en la coresponsabilitat compartida en la gestió de les seues pròpies vides; i redefinir el paper de les diferents institucions i de la societat civil. Recuperar el debat polític genuí, allunyat dels mantres buits, als quals ens hi ha acostumat la publicitat i la visió del món com a espectacle, matxaconament incrustats en tots els àmbits de les nostres vides; i remuntar el descens als inferns de la demagògia, de la ignorància i de la mentida en què la democràcia corrupta es desprestigia al límit del feixisme: la mort del ciutadà.

Castelló de la Plana, octubre de 2016.